

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Iedereen roept en schreeuwt, niemand luistert

door *Rien Fraanje*

De auteur is oud-directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. In deze rubriek belicht hij de politieke actualiteit vanuit de kunsten.

‘Uiteindelijk draait alles om gezien worden. En uiteindelijk wordt alles gezien.’

Het toneelstuk *Palm Springs* is al ver over de helft als schrijver Jon Robin Baitz zijn hoofdpersonage Brooke Wyeth (gespeeld door Tjitske Reidinga) deze woorden in de mond legt. De marketingmachine van het DeLaMar Theater heeft dit stuk in de markt gezet als politiek theater, maar het blijkt uiteindelijk niet meer dan een familiedrama, waarin de Amerikaanse politiek eigenlijk alleen een decor van woorden is. En dan klinkt opeens die ene zin waarvan je onmiddellijk aanvoelt dat die een essentie omvat die het verhaal van dit toneelstuk overstijgt.

Actueler, scherper en puntiger dan het gehele toneelstuk vangt deze uitspraak de kern van ons ongenoegen over politiek en samenleving. We zoeken erkenning voor onze zorgen, onze angsten en onze ambities. Die moeten gezien worden. En komen niet juist politieke revoltes, zoals in ons land in 2002 en in de Verenigde Staten en in het Verenigd Koninkrijk in 2016, voort uit het gevoel niet gezien te worden?

* * *

Brooke Wyeth is een schrijfster die tijdens de kerstdagen in 2004 voor het eerst sinds lange

tijd haar ouders weer eens thuis opzoekt. Thuis is in dit geval Palm Springs, aan de rand van de woestijn, waar haar ouders zich na een publiek leven in de politiek en op de televisie hebben teruggetrokken in de luwte. Ze zijn voornamelijk republikeinen die de Bushes en Reagans tot hun kennissenkring mogen rekenen. Voor het kerstdiner hebben ze plekken gereserveerd op ‘De Club’, waar de welgestelden van deze enclave in Californië onder elkaar zijn.

Brooke heeft niets op met het leven van haar ouders. Ze woont in New York en verkeert daar als schrijfster onder kunstenaars die een uitgesproken politieke voorkeur voor de democraten hebben. Zij vindt de inval in Irak een ongekende misstap, terwijl haar ouders juist de moed van Bush junior prijzen. Het ongenoegen van Brooke over haar ouders zit diep, zozeer zelfs dat je al snel vermoedt dat de onvrede voortkomt uit meer dan alleen de politieke verwijdering van een dochter van haar ouders. In haar koffer heeft Brooke het manuscript van haar nieuwe boek. Geen fictie dit keer, maar het verhaal van haar leven, over haar jeugd en het gezin waaruit zij is voortgekomen. De mededeling dat in het nieuwe jaar haar boek wordt gepubliceerd, ervaren haar ouders als een klap in hun gezicht.

Dit is zonder meer het boeiendste deel van het toneelstuk. Pa en ma Wyeth (Han Kerckhoffs en Geert de Jong) krijgen de kans om het manuscript te lezen, maar nog voordat

ze dat hebben gedaan hebben ze hun oordeel al geveld. Ze zijn furieus, alsof ze weten wat erin staat. Een vergelijking met het huidige politieke en maatschappelijke debat dringt zich hier voor het eerst nadrukkelijk op: niet de feiten doen ertoe, maar het beeld. Ze briesen, schelden en dreigen: dit boek mag niet uitkomen. De ruzies over het nog niet gelezen manuscript zijn ronduit fascinerend.

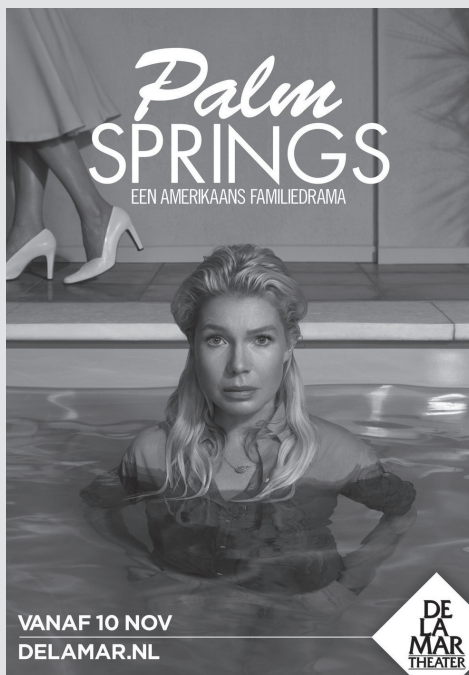
* * *

Maar als de feiten er niet meer toe doen, als de inhoud van het manuscript eigenlijk helemaal niet belangrijk is om flink ruzie te maken, waar gaat het dan wel om?

Het gezin Wyeth is diep verscheurd en alle gezinsleden smachten naar erkenning van hun pijn en verdriet, maar ook van de verwoede pogingen die zij elk apart ondernemen om het welzijn van het gezin te bewaken. Ze willen dat de anderen zien hoezeer ze het belang van het gezin vooropstellen. Ze praten en ruziën heel wat af met elkaar, maar alle woorden die ze uitspreken dienen ertoe om zelf gehoord te worden, en niet om de ander beter te begrijpen.

Nota bene directeur Kim Putters van het Sociaal en Cultureel Planbureau wist onlangs in *De Groene Amsterdammer* het christendom terug te brengen tot zijn kern: zien en gezien worden. Zo beschouwd doorleeft dit gezin deze christelijke essentie. Onder elk woord klinkt de onuitgesproken wanhoop: 'Hoor mij aan, zie mij staan, voel mijn pijn.'

Daarin staat dit gezin symbool voor onze gefragmenteerde westerse samenlevingen. Iedereen roept en schreeuwt, maar er is niemand meer die luistert. We willen erkenning, we willen gehoord worden. Door dit gezin begrijp je waarom het populisme zo stevig voet

Toneelstuk: *Palm Springs*

Gezien: 2 december, DeLaMar Theater, Amsterdam.

aan de grond heeft gekregen. Een populistische politiek beantwoordt aan de behoefte om gehoord en gezien te worden, maar poogt in het geheel niet om tegenstellingen te overbruggen, of om uiteenlopende standpunten bij elkaar te brengen. Om dat te bereiken moet je luisteren, en spreken met als doel om de ander te gaan begrijpen.

En uiteindelijk wordt alles gezien. Zij die Hillary nog de *deplorables* noemde, hebben van zich doen spreken. Hun spreekbuis in het Witte Huis komt inmiddels dagelijks via krant, radio, internet en tv aan ons voorbij. We kunnen hem niet missen, we zullen hem moeten zien. Omdat we eerder niet wilden zien.